NAAR AANLEIDING VAN „DEPARTEMENTALE RICHTLIJNEN VOOR HET BEOORDELEN VAN OPRICHTINGEN EN STATUTENWIJZIGINGEN VAN NAAMLOZE VENNOOTSCHAPPEN"

Voorzien van korte toelichtingen van Prof. Mr. J. M. M. Maeyer
(N. Samsom N.V., Alphen aan den Rijn/Brussel, 1970, *f* 14,50)

door J. M. Vecht

Het hier aangekondigde boekje is een overdruk van het op de departementale richtlijnen betrekking hebbende deel van de losbladige uitgave „Naamloze en besloten vennootschap" van dezelfde uitgever. Over het boekje zelf valt eigenlijk weinig te zeggen; het bevat slechts een luttel aantal bladzijden (ca. 60), waarvan 12 commentaar bevatten van Prof. Maeyer.

Daarom hier iets over de stof, die het onderwerp van het boekje vormt, t.w. de departementale richtlijnen. Nadat in 1928 de wettelijke bepalingen omtrent de naamloze vennootschap gewijzigd en aangevuld waren, werden ten departemente van Justitie richtlijnen voor de beoordeling van oprichtingen en statutenwijzigingen van naamloze vennootschappen aangelegd. Zoals bekend, zegt de wet, dat de naamloze vennootschap niet kan aanvangen alvorens door de Minister van Justitie is verklaard, dat hem van bezwaren niet is gebleken. De zgn. „Verklaring van geen bezwaar" mag alleen worden geweigerd indien de vennootschap strijdt met de goede zeden of de openbare orde, de akte niet voldoet aan hetgeen door de wet is voorgeschreven, of niet blijkt, dat de oprichters tezamen voor tenminste 1/5 gedeelte in het maatschappelijk kapitaal deelnemen (art. 36e W.v.K.). Eveneens is een verklaring van geen bezwaar nodig in geval van statutenwijziging; deze kan eveneens alleen in de genoemde gevallen worden geweigerd (art. 45d W.v.K.).

Ondanks dit goed omlijnde, in de wet vastgelegde uitgangspunt, werd sinds 1928 door het Departement van Justitie de aanvrage van de verklaring mede aanleiding om de statuten te toetsen op grond van hetgeen het Departement nodig of toelaatbaar achtte voor het verlenen van de verklaring van geen bezwaar. De opvattingen van het Departement, waaraan de statuten resp. statutenwijzigingen van N.V.-en werden getoetst, werden in 1955 voor het eerst gepubliceerd, na opnieuw door een commissie, ingesteld door de Minister van Justitie, te zijn beoordeeld. De publicatie geschiedde ten behoeve van de praktijk, zonder dat daarmee de departementale opvattingen een bindend karakter verkregen of daarop, in geval van afwijking door het Ministerie, een beroep kon worden gedaan.

Tegen het feit, dat het Departement nieuwe statuten of statutenwijzigingen, naast de wettelijke voorschriften ook ging toetsen aan eigen opvattingen werd in het verleden wel bezwaar aangetekend. Ook thans blijkt uit de reakties op de nieuw vastgestelde departementale richtlijnen, dat men het nog steeds discutabel vindt, dat de Minister verder gaat dan hetgeen bij de wet is voorgeschreven. Zo spreekt Mr. W. C. Treurniet in een artikel „De nieuwe richtlijnen" in „De Naamloze Vennootschap" (jan. 1970, jrg. 47, nr. 10) wel over „een goed gecomponeerd stuk", dat hij „in het algemeen weldoordacht en veelal tegemoetkomend aan de eisen van de praktijk" noemt. Tegelijkertijd constateert hij echter, dat deze richtlijnen „al te vaak

de grenzen van het geoorloofde overschrijden". Onder meer merkt hij op: „Ook wanneer men instemt met het streven van het Departement om ongewenste oprichtingen van N.V.-en te voorkomen en ongezonde construkties te weren, zo kan men niet de ogen sluiten voor het feit, dat de Richtlijnen veelal in strijd zijn met de wet, zoals die op het ogenblik luidt". Naar zijn mening zou men de bedoelde richtlijnen een wettelijke grondslag moeten geven. Principieel vraagt hij zich af, of het noodzakelijk of gewenst is dat de overheid de oprichting resp. de statutenwijziging van een N.V. op haar merites beoordeelt, een vraag die door hem ontkennend wordt beantwoord.

Eenzelfde geluid hoort men in het artikel van Dr. J. R. H. Buining over de richtlijnen, dat in het „Tijdschrift voor Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen", (13e jrg., maart 1970, nr. 3), verscheen.

Hoewel hij de nieuwe richtlijnen beschouwt als een aanwinst voor degenen die zich met de opstelling van statuten van naamloze vennootschappen bezighouden, meent hij, dat men zich kan afvragen of de voorschriften wel steeds in overeenstemming zijn met de wettelijke bepalingen. Hij meent, dat b.v. het onderzoek naar de antecedenten van de bij de oprichting betrokken personen weliswaar niet op de wet steunt, maar maatschappelijk gewenst is bij het in leven roepen van rechtspersonen, waarvan de overheid een verklaring van geen bezwaar moet afgeven. „Wil een dergelijk onderzoek evenwel effectief zijn en een reden geven tot weigering van de verklaring, dan zal het nodig zijn, daaraan meer wettelijke grondslag te geven". Overigens wordt het beroep, dat men tegen een weigering van het Ministerie om oprichtingen en statutenwijziging van N.V.-en goed te keuren kan doen op grond van de Wet Beroep Administratieve Beslissingen, zowel door Buining als door Treurniet, mede gezien de daarmee gemoeide tijdsduur, als weinig effectief beschouwd.

Te betreuren valt, dat het commentaar van Prof. Maeyer over deze aangelegenheden niets zegt. Op zichzelf is trouwens dit commentaar slechts beperkt tot summiere en niet altijd veelzeggende toelichtingen. Degenen die met oprichtingen of statutenwijzigingen van N.V.-en hebben te maken, of daar meer van willen weten, raad ik dan ook aan de bovenvermelde literatuur na te slaan; aan het artikel van Mr. Treurniet zijn trouwens de volledige Richtlijnen toegevoegd.

Tot slot iets over de opzet van de nieuwe richtlijnen. Anders dan in 1955, toen zij trouwens nog „Departementale opvattingen" werden genoemd en gerangschikt waren in volgorde van de artikelen van het W.v.K., waar zij betrekking op hadden, zijn zij thans naar onderwerp ingedeeld. Deze onderwerpen zijn achtereenvolgens: Beoordelingskriteria, Administratieve behandeling, Naam en doel, Aandelen, Blokkering van aandelen, Prioriteitsaandelen, Inkoop eigen aandelen, Extra verplichtingen, Het bestuur, De commissarissen, Jaarrekening, Winstverdeling, De algemene vergadering en als laatste Liquidatie.

Op de inhoud van de richtlijnen ga ik hier verder niet in; voor lezers van dit blad moge alleen nog gezegd worden, dat het thans toegestaan is, dat het bindend advies over de prijs van de aandelen in geval van overdracht door de externe accountant van de vennootschap kan geschieden. Deze dient een registeraccountant of een daarmee op één lijn te stellen buitenlandse accountant te zijn (par. 17).

m a b blz. 24